

Till konstitutionsutskottet

Granskningsanmälan

Sverige har lånat ut några av det svenska försvarets mest avancerade system för lokalisering av fientligt artilleri till Storbritanniens trupper i Irak. Det svenska försvaret har försett Royal Marines med fyra Ericsson-tillverkade Arthursystem.

Det är Ericsson Microwave Systems i Mölndal som utvecklat Arthursystemet. Presstalesmannen vid det brittiska försvarsdepartementet Mark Hankey har bekräftat att Arthursystemet använts i Irakkriget.

I juni 2002 sålde Ericsson Microwave fyra Arthurenheter till Storbritannien. Denna affär godkändes av Exportkontrollrådet. Ericsson behövde dock flera år för att kunna leverera dessa fyra enheter.

När relationerna mellan USA:s och deras allierades förhållande till Irak snabbt försämrades framförde Storbritannien önskemål om att av de fyra beställda Arthurenheterna skulle levereras tidigare.

Skyndsamheten i hanteringen av ärendet visar att mottagaren behövde dem därför att denne behövde de efterfrågade krigsmaterielen inför stundande krigshandlingar. Det förelåg också stor risk att dessa krigshandlingar skulle komma att stå i strid med FN-beslut och sålunda strida mot folkrätten.

Likafullt lånades fyra Arthurenheter ut till Storbritannien, vilka kom till användning i det folkrättsvidriga Irakkriget. Dessa enheter var inte de fyra som Storbritannien hade beställt och som godkänts för export av ISP och Exportkontrollrådet, utan fyra andra enheter som tillhörde det svenska försvaret och fanns i förråd i Kristinehamn.

Det var alltså Försvarsmakten som hyrde ut krigsmateriel till främmande makt.

Inspektionen för strategiska produkter har inte enligt myndighetens egna uppgifter inte haft med affären att göra, den hade endast beviljat utförsel av de Arthurenheter som var under produktion och som skulle vara färdiga om några år.

Sålunda är det försvarsmakten som på eget bevåg utan kontakt med vare sig med ISP och Exportkontrollrådet och i ett läge det är en djup konflikt är under uppsegling beslutat att hyra ut

krigsmateriel till en av parterna i konflikten samt där den part som står som mottagare begår folkrättsbrott.

All utförsel, det må röra sig om export och försäljning, leasing eller uthyrning, av krigsmateriel, bör rimligen ske i enlighet med de riktlinjer som gäller för utförsel av krigsmateriel från Sverige. Försvarsmakten kan rimligen inte på eget bevåg hantera dessa frågor - i all synnerhet inte i sådan konfliktfylld utrikespolitisk situation som rådde strax före Irakkrigets utbrott.

Ansvarig för vad som sker inom försvarsmakten är försvarsministern och ytterst den svenska regeringen. I Dagens Nyheter (9/9-03) förklarar försvarsministern att regeringen inte tagit upp fråga med hänvisning till att man av ISP inte fått någon förfrågan om hur frågan skulle hanteras. Men frågan låg inte hos ISP utan hos Försvarsmakten som var ägare till de fyra Arthurenheter som levererades till Storbritannien. Sålunda borde det varit försvarsmakten som vänt sig till ISP och Exportkontrollrådet och frågat om uthyrningen var lämplig i den situation som förelåg. Att hänvisa till att ISP och Exportkontrollrådet torde vara ohållbart. För hur skulle ISP och Exportkontrollrådet kunna fråga regeringen när man inte visste vad den svenska försvarsmakten hade för affärer med Storbritannien?

Att det skulle vara frågan om följdleveranser som förklarats i vissa medier är en omöjlighet. Man kan rimligen inte göra följdleveranser av materiel som ännu inte producerats.

Man har istället skyndsamt ur egna förråd levererat krigsmateriel avsett för Sverige till främmande makt, vars avsikt varit att använda den levererade utrustningen i ett stundande krig. Man har deltagit i utrustandet av en främmande stats armé med krigsmateriel inför ett anfallskrig, som enligt statsminister Göran Persson själv var folkrättsvidrigt.

Statsministerns uppfattning delas av förkrossande majoritet av världens ledande folkrättsjurister, vilka anser att USA och deras allierades handlande i Irak stred mot folkrätten. I ett upprop från ett stort antal folkrättsexporter, bland dem Ian Brownlie, uttalades att "varje deltagande i ett sådant krig vid sidan av USA, däri innefattat varje hjälp i vilken form det vara månde, som lämnas till USA av andra länders regeringar eller av en regional organisation, skulle utgöra ett brott mot principen att icke tillgripa våld".

FN:s generalförsamling antog den 14 december 1974 med konsensus resolution 3314.

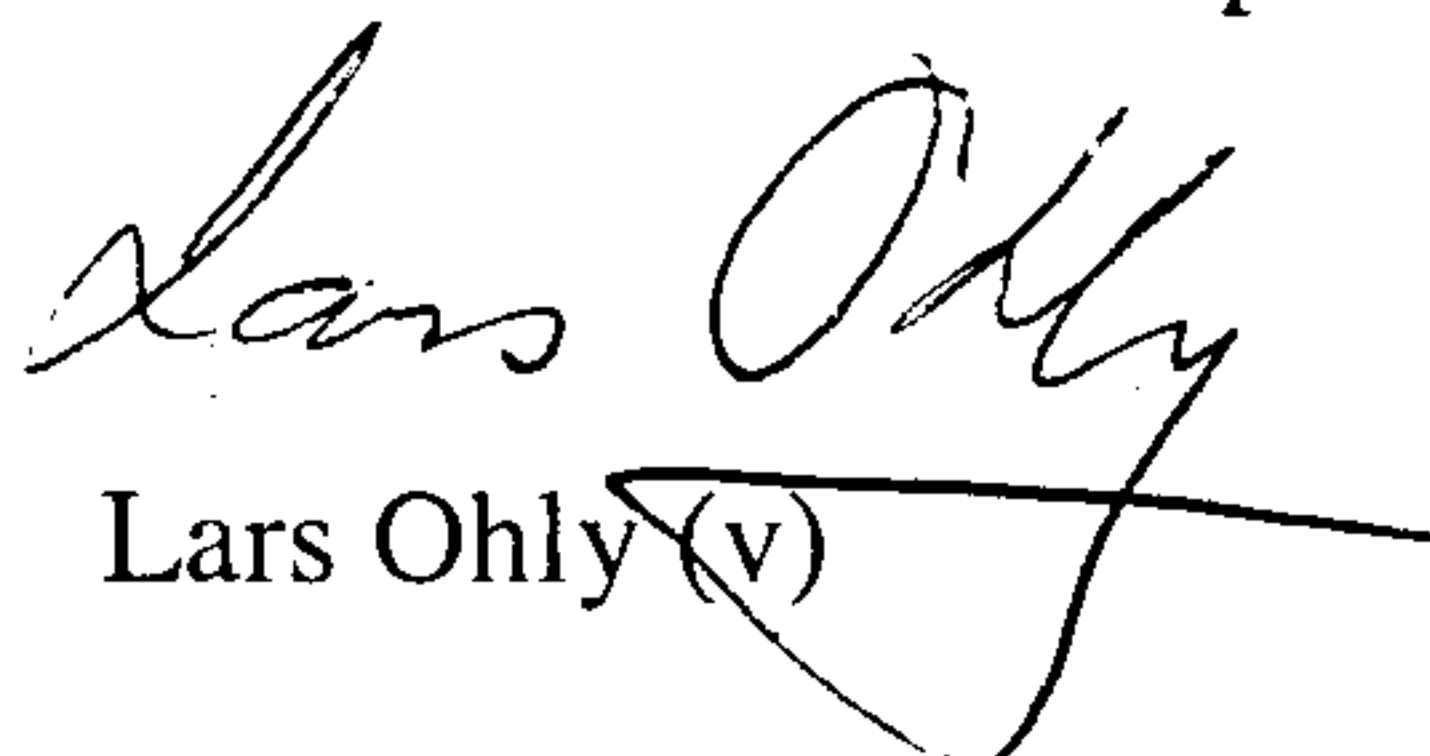
Definitionen av Aggression. I artikel 1 definieras aggression som användandet av våld av en stat

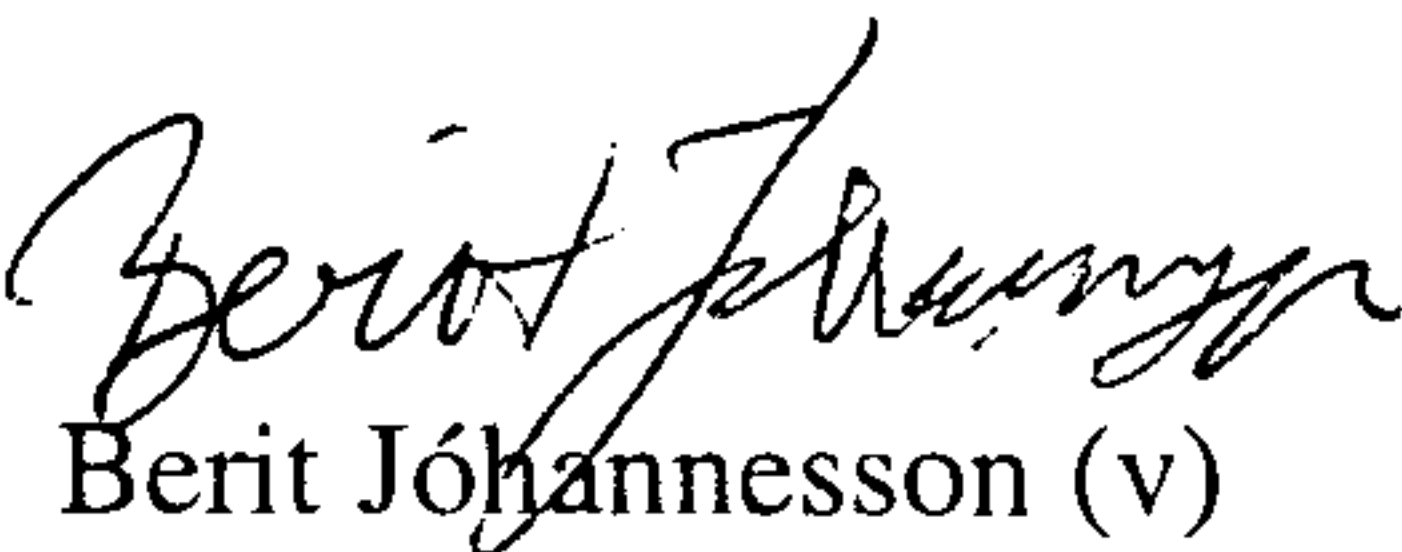
mot en annan stats suveränitet, territoriella integritet eller politiska oberoende, eller på något annat sätt stridande mot FN:s stadga.

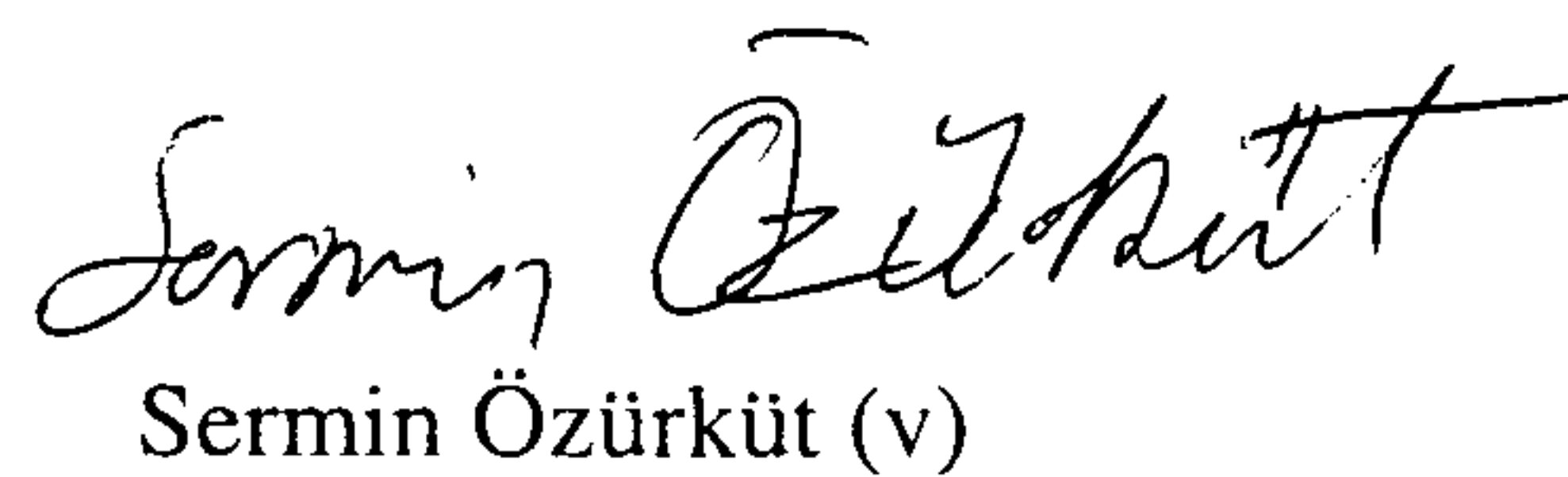
I stadgan för Nürnbergtribunalen artikel 6 (a) anges att individuellt ansvar gäller beträffande ”brott mot freden: nämligen planering, förberedelse av, initiativ till eller startande av aggressionskrig, eller krig mot internationella fördrag, överenskommelser eller försäkringar, eller deltagande i en gemensam plan eller konspiration för att genomföra något av det föregående.”

Med hänvisning till det anförda anmäler vi till KU:s granskning regeringens ansvar för uthyrningen av den svenska försvarsmaktens krigsmateriel till Storbritannien i strid med den svenska riksdagens riktlinjer för utförsel av krigsmateriel.

Stockholm den 10 september 2003

Lars Ohly (v)

Berit Jóhannesson (v)

Sermin Özürküt (v)